

باسمه تعالی

⑤ مذاکرات صلح قره باغ در آمریکا و تلاش باکو برای اعتبارزدایی از روسیه در قفقاز

❖ گفتگو: یک کارشناس حقوق بین الملل با بیان اینکه باکو تلاش دارد از روسیه در تحولات قفقاز اعتبارزدایی کند، به مذاکرات ارمنستان و جمهوری آذربایجان در آمریکا اشاره کرد و گفت: واشنگتن برای جبران عقب افتادگی دیپلماتیک خود در جریان جنگ دوم قره باغ، تلاش دارد مکانیسم جایگزینی به جای مکانیسم روسی ایجاد کند و تحولات را به سمتی سوق دهد که مغایر منافع ایران و روسیه باشد.

▼ دکتر احمد کاظمی در گفتگو با سایت شورای راهبردی روابط خارجی با بیان اینکه پس از امضای توافقنامه سه جانبه آتش بس میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان با میانجیگری روسیه در سال ۲۰۲۰، مسکو تلاش کرد این توافقنامه سه جانبه را به تنها مکانیسم سیاسی و حقوقی برای حل اختلافات باکو و ایروان تبدیل کند، تصریح کرد: مسکو در این روند به ویژه تا قبل از شروع جنگ اوکراین دستاوردهایی داشت، اما این روند از همان ابتدا به چند دلیل با مخالفت آمریکا و اروپا همراه بود.

وی افزود: در درجه اول، از نظر آمریکا و اروپا، گروه مینسک برای حل منافشه قره باغ همچنان فعال است و اظهارات رئیس جمهوری آذربایجان مبنی بر پایان این گروه اعتباری ندارد. کاخ سفید میانجیگری یک جانبه روسیه را مغایر با تداوم فعالیت گروه مینسک می داند. دوم اینکه نقش آفرینی

روسیه در حل اختلافات باکو و ایروان با راهبرد کاخ سفید برای تضعیف مسکو در قفقاز و اخراج آن از این منطقه مغایرت دارد. از نظر واشنگتن میانجیگری روسیه به تمدید مأموریت صلح بانان روسی در قره‌باغ کمک می‌کند که مدنظر آمریکا نیست.

این تحلیلگر تحولات قفقاز، در توضیح سومین علت مخالفت آمریکا و اروپا با روند موردنظر مسکو در قره‌باغ، گفت: موافقت‌نامه سه‌جانبه مسکو نه یک قرارداد صلح، بلکه یک موافقت‌نامه آتش‌بس است، بنابراین همچنان مسائل متعددی چون تعیین مرزها، بازگردان اسرا و وضعیت حقوقی ارامنه قره‌باغ لاینحل باقی‌مانده است. در چنین شرایطی واشنگتن برای جبران عقب‌افتادگی دیپلماتیک خود در جریان جنگ دوم قره‌باغ، تلاش دارد مکانیسم جایگزینی به‌جای مکانیسم روسی ایجاد و تحولات را به سمتی سوق دهد که مغایر منافع ایران و روسیه باشد.

کاظمی خاطر نشان کرد: در حال حاضر، سه مکانیسم سه‌جانبه با میانجیگری روسیه، آمریکا و اروپا (جوزف بورل) وجود دارد، اما هیچ‌کدام به‌علت گستردگی اختلافات و چشم‌داشت ارضی باکو به جنوب ارمنستان به نتیجه نرسیده است.

وی بابیان اینکه باکو تحت تأثیر حمایت‌های انگلستان، رژیم اسرائیل و ترکیه در ماه‌های اخیر تلاش کرده حیثیت و جایگاه سنتی روسیه در قفقاز را با استفاده از فرصت جنگ اوکراین به چالش بکشاند و اصطلاحاً از روسیه اعتبارزدایی کند، این اقدام را ناشی از اشتباه محاسباتی عنوان کرد و ادامه داد: آقای پوتین در اثنای جنگ دوم قره‌باغ اعلام کرد اگر جنگ به داخل ارمنستان کشیده شود، پیمان امنیت دسته‌جمعی مداخله خواهد کرد؛ اما شهریور ۱۴۰۱، هنگام تجاوز نظامی باکو چنین وعده‌ای محقق نشد؛ حال آنکه این تجاوز محرز بود و الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور باکو پیش از آن در مصاحبه با روزنامه ایتالیایی لارپوبلیکا اذعان کرده بود که باکو سال ۲۰۲۰ به مرزهای بین‌المللی‌اش با ارمنستان رسیده است.

این کارشناس حقوق بین‌الملل، یادآور شد: اقدام باکو از سال گذشته در انسداد مستمر گذرگاه ارتباطی قره‌باغ به ارمنستان، گذرگاه لاجین، که باهدف تحت‌فشار گذاشتن ایروان برای چشم‌پوشی از خاک خود در جنوب ارمنستان، و همچنین تحت تأثیر امتیازات خاندان علی‌اف به انگلستان برای استخراج انحصاری معادن طلا صورت گرفت، بر وجهه روسیه تأثیر منفی گذاشت. این رفتار باکو با ابزار نگرانی و محکومیت از سوی آمریکا، فرانسه و برخی کشورهای نیز روبرو شد.

کاظمی تأکید کرد: باکو در شرایطی به این اقدام دست زد که در طول جنگ قره‌باغ، علی‌اف مدعی بود که با ساکنین قره‌باغ نیز مانند سایر شهروندان جمهوری آذربایجان برخورد خواهد کرد، حال آنکه بستن طولانی‌مدت گذرگاه لاجین که تنها راه انتقال دارو و اقلام اساسی به قره‌باغ است، از منظر حقوقی اصطلاحاً «به قحطی کشاندن اجباری جمعیت غیرنظامی» خوانده می‌شود که طبق اساسنامه رم (۱۹۹۹) در خصوص دیوان بین‌المللی کیفری، از مصادیق فاحش «جنایت علیه بشریت» محسوب می‌شود.

به گفته این پژوهشگر تحولات قفقاز؛ روسیه نه تنها در بازگشایی این گذرگاه موفق نبود بلکه علی‌اف از اردیبهشت جاری با استقرار یک ایست بازرسی در ابتدای گذرگاه لاجین تلاش کرد رأساً از جایگاه روسیه در قفقاز اعتبارزدایی کند؛ چراکه اقدامات باکو نقض صریح موافقت‌نامه مسکو بود. در چنین شرایطی آرامنه که حریم هوایی خود را به روی هواپیماهای جمهوری آذربایجان برای ارتباط با نخبوان باز و همچنین برای برقرار خطوط مواصلاتی بر مبنای حاکمیت مطلق دولت میزبان، اعلام آمادگی کردند، انتظار داشتند روس‌ها صبر را کنار گذاشته و به اقدامات باکو واکنش مناسب و مؤثر نشان دهند.

وی در عین حال افزود: دولت غرب‌گرای ایروان نیز تلاش کرد از این ضعف روسیه برای توجیه افکار عمومی جهت زمینه‌سازی برای خروج از پیمان امنیت دسته‌جمعی، دعوت از ناظران اتحادیه اروپا و همچنین استقبال از برگزاری مذاکرات با میانجیگری اروپا و آمریکا استفاده کند.

نویسنده کتاب «امنیت در قفقاز جنوبی» بابت این‌که علی‌رغم تأکید وزیر خارجه آمریکا مبنی بر پیشرفت محسوس در مذاکرات، نتایج نشان داد که هنوز موانع جدی برای امضای پیمان صلح وجود دارد، تأکید کرد: تا زمانی که باکو از طمع‌ورزی تورانی به جنوب ارمنستان دست برندارد، چشم‌اندازی برای صلح وجود ندارد. تمامیت ارضی ارمنستان به «مساحت ۲۹۸۰۰ کیلومترمربع» خط قرمز دولت و مردم ارمنستان است.

کاظمی توضیح داد: به نظرمی رسد راهبرد دولت پاشینیان این است که با چشم‌پوشی از قره‌باغ، باکو را به امضای معاهده صلحی مجاب سازد که در آن به تمامیت ارضی ارمنستان صریحاً و قطعاً اذعان شده باشد. دولت پاشینیان قصد دارد بعد از امضای چنین پیمانی، درباره بازگشایی «خطوط مواصلاتی عادی تحت حاکمیت ارمنستان» با باکو مذاکره کند. این در شرایطی است که اساساً باکو در مذاکرات صلح با ایروان نه از منظر منافع مردم این کشور، بلکه از منظر پیشبرد تغییرات ژئوپلیتیکی موردنظر

انگلستان، ترکیه و رژیم صهیونیستی و به دنبال تحقق توهم دلان توراتی ناتو و کریدور جعلی زنگزور است.

وی بابیان اینکه باکو به دنبال شناسایی تمامیت ارضی ارمنستان نیست، گفت: ادامه این روند می‌تواند علی‌رغم خوش بینی‌های اولیه، موجب بروز شرایط بحرانی شود چراکه اولاً؛ دولت پاشینیان نمی‌تواند بیشتر از وضعیت موجود در قبال باکو عقب‌نشینی کند زیرا از یک سو پاشینیان متهم به خیانت به آرامنه قره‌باغ و چشم‌پوشی از وضعیت حقوقی خودمختاری آن است که حتی در دوره شوروی مستقر بود و قبل از آن نیز خان‌نشینی مستقل بود، و از سوی دیگر مردم ارمنستان در چشم‌انداز آینده، نگران‌اند که حتی بازگشایی عادی خطوط مواصلاتی به نخجوان، زمینه‌ساز تداوم طمع‌ورزی‌های باکو به جنوب ارمنستان گردد.

کاظمی افزود: در چنین شرایطی است که آرمن‌گریگوریان، دبیر شورای امنیت ارمنستان در ارزیابی مذاکرات ایروان و باکو در آمریکا تأکید کرد مذاکرات در زمینه مسائل اساسی پیشرفتی نداشته و «تنها در صورت خروج نیروهای مسلح باکو از خاک ارمنستان» امضای پیمان صلح ممکن است.

[مرجع](#)

🌐 آدرس صفحات ما در شبکه‌های اجتماعی

<https://yek.link/sardabir>

📧 ۳۱۳sardabir@